Ion Luca Caragiale

Conu Leonida față cu reacțiunea

Ion Luca Caragiale

Editura Bestseller

Carte electronică publicată cu sprijinul Ministerului Afacerilor Externe – Departamentul Politici pentru Relația cu Românii de Pretutindeni.

Conu Leonida față cu reacțiunea

(*O odaie modestă de mahala. În fund, la dreapta, o ușă; la stânga o fereastră. De-o parte și de alta a scenii câte un pat de culcare. În mijlocul odăii o masă împrejurul căreia sunt așezate scaune de paie. Pe masă, o lampă cu gaz; pe globul lămpii un abat-jour cusut pe canava. În planul întâi, la stânga, o sobă cu ușa deschisă și cu câțiva tăciuni pâlpâind. — Leonida e în halat, în papuci și cu scufia de noapte; Efimița în camizol, fustă de flanelă roșie și legată la cap cu tulpan alb. Amândoi șed de vorbă la masă*)

SCENA I

LEONIDA: Așa, cum îți spusei, mă scol într-o dimineață, și, știi obiceiul meu, pui mâna întâi și-ntâi pe „Aurora Democratică", să văz cum mai merge țara. O deschiz... și ce citesc? Uite, țiu minte ca acuma: „ 11/23 Făurar... a căzut tirania! Vivat Republica!"

EFIMIȚA: Auzi colo!

LEONIDA: Răposata dumneei — nevastă-mea a d-întâi — nu se sculase încă. Sar jos din pat și-i strig: „Scoală, cocoană, și te bucură, că ești și dumneata mumă din popor; scoală, c-a venit libertatea la putere!"

EFIMIȚA (afirmativ): Ei!

LEONIDA: Când aude de libertate, sare și dumneei răposata din pat... că era republicană! Zic: gătește-te degrab', Mițule, și... hai și noi pe la revuluție. Ne îmbrăcăm, domnule, frumos, și o luăm repede pe jos pân' la teatru... (cu gravitate) Ei, când am văzut... știi că eu nu intru la idee cu una cu două...

EFIMIȚA: Ți-ai găsit!... dumneata nu ești d-ăia. Ehei! Ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA: Ori să zici nu știu ce și nu știu cum, că adicătele „acu, unde ești tu republican, ții partea națiunii…"

EFIMIȚA: Aș!

LEONIDA: Dar, când am văzut, am zis și eu: să te ferească Dumnezeu de furia poporului!… Ce să vezi, domnule? Steaguri, muzici, chiote, tămbălău, lucru mare, și lume, lume… de-ți venea amețeală nu altceva.

EFIMIȚA: Bine că n-am fost la București pe vremea aia! cum sunt eu nevricoasă, Doamne ferește! pățeam alte alea…

LEONIDA: Ba nu zi asta; puteai trage un ce

profit. (schimbând tonul) Ei, cât gândești c-a ținut toiul revuluției?
EFIMIȚA: Până seara.
LEONIDA (zâmbind de așa naivitate, apoi cu seriozitate): Trei săptămâni de zile, domnule.
EFIMIȚA (minunându-se): Nu mă-nnebuni, soro!
LEONIDA: Ce te gândești dumneata, că a fost așa un bagadel lucru? Fă-ți idee: dacă chiar Galibardi, de-acolo, de unde este el, a scris atunci o scrisoare cătră națiunea română.
EFIMIȚA (cu interes): Zău ?
LEONIDA: Mai e vorbă!
EFIMIȚA: Adică cum?
LEONIDA: Vezi dumneata, i-a plăcut și lui cum am adus noi lucrul cu un sul subțire ca să dăm exemplu Evropii, și s-a crezut omul dator, ca un ce de politică, pentru ca să ne firitisească…
EFIMIȚA (curioasă): Da'… ce spunea în scrisoare ?
LEONIDA (cu importanță): Patru vorbe, numai patru, da' vorbe, ce-i drept! Uite, țiu minte ca acuma: „Bravos națiune! Halal să-ți fie! Să trăiască Republica! Vivat Prințipatele Unite!" și jos iscălit în original „Galibardi".
EFIMIȚA (satisfăcută): Apoi, atunci dacă-i așa, a vorbit destul de frumos omul!
LEONIDA: Hehei! unul e Galibardi: om, o dată și jumătate! (cu mândrie și siguranță) Ei! giantă latină, domnule, n-ai ce-i mai zice. De ce a băgat el în răcori, gândești, pe toți împărații și pe Papa de la Roma?
EFIMIȚA (mirată): Și pe Papa de la Roma? Auzi, soro?
LEONIDA: Ba încă ce! i-a tras un tighel, de i-a plăcut și lui. Ce-a zis Papa — iezuit, aminteri nu-i prost! — când a văzut că n-o scoate la căpătâi cu el?… „Mă nene, ăsta nu-i glumă; cu ăsta, cum văz eu, nu merge ca de, cu fitecine; ia mai bine să mă iau eu cu politică pe lângă el, să mi-l fac cumătru."

Și de colea până colea, tura vura, c-o fi tunsă, c-o fi rasă, l-a pus pe Galibardi de i-a botezat un copil.

EFIMIȚA (cu ironie): Și-a cunoscut omul nașul!

LEONIDA: Vezi bine!… Acu ia spune, cam câți oameni te bate gândul că să aibă Galibardi?

EFIMIȚA: Sumedenie!

LEONIDA: O mie, domnule, numa' o mie.

EFIMIȚA: Ei! fugi că mor! și adică numa' cu o mie să...

LEONIDA (întrerupând-o): Da, da' întreabă-mă să-ți spun ce fel de oameni sunt.

EFIMIȚA: Ceva tot unul și unul.

LEONIDA: Ăi mai prima, domnule, aleși pe sprinceană, care mai de care, dă cu pușca-n Dumnezeu; volintiri, mă rog: azi aici, mâine-n Focșani, ce-am avut și ce-am pierdut!

EFIMIȚA: Ei! așa da.

LEONIDA: Și toți se-nchină la el ca la Cristos; de hatârul lui, sunt în stare, trei zile d-a rândul, să nu mănânce și să nu bea, dacă n-or avea ce.

EFIMIȚA: Ce spui, soro?

LEONIDA: Ce-ți spui eu, și câte și mai câte altele și mai și.

EFIMIȚA: Bravos!

(O mică pauză și căscături de amândouă părțile)

LEONIDA: Trebuie să fie târziu, Mițule; ne culcăm?

EFIMIȚA (se scoală și se uită la ceas): Douăspce trecute, bobocule.

LEONIDA (sculându-se și el și mergând spre patul din stânga): Vezi dumneata cum trece vremea cu vorba...

EFIMIȚA (dregându-și patul): Ei! cum le spui dumneata, să tot stai s-asculți; ca dumneata, bobocule, mai rar cineva.

LEONIDA (la pat și intrând sub plapumă): Mițo, ai zis matale fetii să vie mâine mai de dimineață ca să facă focul ?

EFIMIȚA (stingând lampa): Da. (se-nchină și se așază în pat la dreapta)

(Odaia rămâne luminată numai de flacăra tăciunilor din sobă)

LEONIDA (după ce s-a învârtit în pat până să-și facă culcușul, cu satisfacție): A! aașa!

(Un moment pauză, în timp ce fiecare se așază bine în așternutul său)

EFIMIȚA (din așternut): Și zi așa cu Galibardi, 'ai?

LEONIDA (asemenea): Așa zău!... Ei! mai dă-mi încă unul ca el, și până mâine seara, — nu-mi trebuie mai mult, — să-ți fac republică... (cu regret.) Da' nu e! Da' o să-mi zici că cu încetul se face oțetul, ori că mai rabdă, că n-a intrat zilele-n sac. (cu tărie) D-apoi bine, frate, până când tot rabdă azi, rabdă mâine ? că nu mai merge, domnule, s-a săturat poporul de tiranie, trebuie republică!

EFIMIȚA: Adică, zău, bobocule, de! eu, cu mintea ca de femeie, pardon să te-ntreb și eu un lucru: ce procopseală ar fi și cu republica?

LEONIDA (minunat de-așa întrebare): Ei! bravos! ș-asta-i bună! Cum, ce procopseală? Vezi asta-i vorba: cap ai, minte ce-ți mai trebuie? Apoi, închipuiește-ți dumneata numai un condei, stăi să-ți spui: mai întâi și-întâi că dacă e republică, nu mai plătește niminea bir...

EFIMIȚA: Zău?

LEONIDA: Zău... Al doilea că fieștecare cetățean ia câte o leafă bună pe lună, toți într-o egalitate.

EFIMIȚA: Parol?

LEONIDA: Parol... Par egzamplu, eu...

EFIMIȚA: Pe lângă pensie ?

LEONIDA: Vezi bine; pensia e bașca, o am după legea veche, e dreptul meu; mai ales când e republică, dreptul e sfânt: republica este garanțiunea tuturor drepturilor.

EFIMIȚA (cu toată aprobarea): Așa da.

LEONIDA: Și al treilea, că se face și lege de murături.

EFIMIȚA: Cum lege de murături ?

LEONIDA: Adicătele că nimini să nu mai aibă drept să-și plătească datoriile.

EFIMIȚA (crucindu-se cu mirare): Maică Precistă, Doamne! apoi dacă-i așa, de ce nu se face mai curând republică, soro ?

LEONIDA: Hei! te lasă reacționarii, domnule ? Firește, nu le vine lor la socoteală să nu mai plătească niminea bir! e aproape de mintea omului: de unde ar mai mânca ei lefurile cu lingura?

EFIMIȚA: Așa e... da'... (reflectând mai adânc) un lucru nu-nțeleg eu.

LEONIDA: Ce lucru?

EFIMIȚA: Dacă n-o mai plăti niminea bir, soro, de unde or să aibă cetățenii leafă?

LEONIDA (în luptă cu somnul): Treaba statului, domnule, el ce grije are? pentru ce-l avem pe el? e datoria lui să-ngrijească să aibă oamenii lefurile la vreme...

EFIMIȚA (lămurită): Așa da... vezi, mie nu-mi dădea-n gând. (după o pauză de reflecție) Ce bine ar fi! unde dă Dumnezeu odată să o mai vedem ș-asta, republica! (Leonida începe să sforăie) Dormi, soro?... (Leonida sforăie-nainte) A adormit.

SCENA II

(Coana Efimița se așază pe o ureche și adoarme și ea. — Unu după miezul nopții sună rar în vecinătate: patru bătăi pentru sferturi, apoi o bătaie mai gravă pentru ceas. În orchestră melodramă „misterioso". Câteva momente pauză, după care s-aud în depărtare două-trei detunături de pușcă și chiote surde; apoi, altele mai multe fi strigăte mai distincte, și încă o dată)

EFIMIȚA (se deșteaptă și se ridică-n pat, privind cu nedumerire către ușe și întrebând cu neastâmpăr): Cine e? (pauză) Cine e? (pauză; sare din pat, aleargă repede la ușă și o încearcă dacă e bine încuiată, asemenea la fereastră, și se-ntoarce mai puțin îngrijată să se așeze iar la loc, făcându-și o cruce) Cine știe ce-oi fi visat!... (se culcă și ațipește iar; în orchestră melodramă; pauză; o salvă de detunături și strigăte înmulțite; cocoana sare din pat cât colo)… Cine e?... (o pauză, merge tremurând la masă, caută p-întunerec chibriturile și aprinde lampa; foarte emoționată, încearcă încă o dată ușa, merge în vârful degetelor la dulapul de haine, îl încuie repede, ca și cum ar fi prins pe cineva în el, și ascultă cu palpitație ce se petrece înăuntru; se uită apoi pe sub paturi și prin toate colțurile, stinge lampa, se-nchină și se urcă iar în pat) Ce-o fi ș-asta? (deodată, s-aud o nouă salvă și chiote prelungite; coana Efimița sare jos și rămâne înmărmurită în picioare ascultând; o altă salvă și strigăte) Leonido! (zgomotul se repetă) Leonido!! (pauză; zgomotul se repetă cu putere; cocoana se repede peste un scaun cu exasperare, se împiedecă și cade peste patul lui Leonida) Leonido!!!

SCENA III

LEONIDA (sculându-se din somn spăimântat): 'Ai! ce e?

EFIMIȚA: Leonido! scoal' că-i foc, Leonido!

LEONIDA (speriat): Unde-i foc ?

EFIMIȚA: Scoal' că-i revuluție, bătălie mare afară!

LEONIDA: Aș! vorbă să fie! Ce te pomenești vorbind, domnule?

EFIMIȚA: Bătălie la toartă, soro: pistoale, puști, tunuri, Leonido, țipete, chiote, lucru mare, de am sărit din somn!

LEONIDA (luând-o cu binișorul): Mițule, nu-i nimica; știi cum ești dumneata nevricoasă, unde am vorbit toată seara de politică, te-i fi culcat și cu fața-n sus și ai visat cine știe ce.

EFIMIȚA (impacientată): Leonido, deșteaptă sunt eu acuma?

LEONIDA: Apoi de! Mițule, asta dumneata știi.

EFIMIȚA (atinsă): Bravos, bobocule! nu m-așteptam ca tocmai dumneata să te pronunți cu așa iluzii în contra mea; te credeam mai altfel... îmi pare rău!... Cucoane Leonido, sunt deșteaptă; am auzit acum cum te-auz și m-auzi... revuluție, bătalie mare!

LEONIDA: Bine, Mițule, stăi, nu te importa degeaba. De când m-ai deșteptat pe mine, ai mai auzit ceva?

EFIMIȚA: Nu.

LEONIDA: Apoi de! cum vine treaba asta? spune matale...

EFIMIȚA (cam în nedomirire): De, soro, știu și eu?

LEONIDA: Apoi, vezi? Dar... s-o mai luăm și pe partea ailaltă, să vedem ce-ai să mai zici. Bine, chiar revuluție să fi fost, să zicem;... nu știi

dumneata că n-are nimini voie să descarce focuri în oraș? e ordin de la poliție...

EFIMIȚA (aproape răsconvinsă): De! bobocule, să zic și eu cum zici, că după cum le spui dumneata, una și cu una fac două, n-are de unde să te mai apuce omul... (stând la gânduri și iar îndoindu-se) Da' bine, soro, am auzit, am a-u-zit; cum s-auz ce nu era? ce-am auzit dacă nu era nimica?

LEONIDA: Ei! domnule, câte d-astea n-am citit eu, n-am păr în cap! Glumești cu omul! Se-ntâmplă... (cu tonul unei teorii sigure) că fiincă de ce? o să mă-ntrebi... Omul, bunioară, de par egzamplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia din fandacsie cade în ipohondrie. Pe urmă, firește, și nimica mișcă.

EFIMIȚA: Comedie, soro! (minunându-se) Așa o fi!

LEONIDA: Bunioară și la dumneata acuma, o ipohondrie trecătoare; nu-i nimica... Hai să ne culcăm: noapte bună, Mițule.

EFIMIȚA: Noapte bună. (încă nedomirită oarecum, stinge lampa și se vâră în pat.)

LEONIDA (după o pauză): Nu te mai culca cu fața-n sus, Mițule, că iar visezi.

(Cocoana s-așază p-o ureche; în odaie întunerec, în orchestră melodramă;

o pauză, după care d-odată se aud în depărtare chiote, strigăte și detunături)

SCENA IV

EFIMIȚA: Ai auzit?
LEONIDA: Ai auzit?
(Amândoi, d-odată, se ridică înfiorați. Zgomotul s-apropie)
EFIMIȚA (sărind din pat): E idee, Leonido ?
LEONIDA (cu spaimă): Aprinde lampa... (sare și el din pat)
(Zgomotul mai aproape)
EFIMIȚA (aprinzând lampa): E fandacsie, bobocule ?
LEONIDA (tremurând): Nu-i lucru curat, Mițule!
(Zgomotul tot mai tare)
EFIMIȚA: E ipohondrie, soro?
(Zgomotul crește mereu)
LEONIDA: E primejdie mare, domnule! Ce să fie?
EFIMIȚA: Ce să fie? dumneata nu vezi ce să fie? Revuluție, bătălie mare, Leonido!
LEONIDA (ciudindu-se): Bine, frate, revuluție ca revuluție, da' nu-ți spusei că nu-i voie de la poliție să dai focuri în oraș?
(Zgomotul crește înainte)
EFIMIȚA (tremurând): Voie, ne-voie, auzi ?
LEONIDA (asemenea): Auz: da' nu e, nu se poate să fie revuluție... Câtă vreme sunt ai noștri la putere, cine să stea să facă revuluție?
EFIMIȚA: De! întreabă-mă să te-ntreb... (zgomot mare) Auzi ?
LEONIDA: Unde mi-este gazeta? (nervos) că dacă o fi să fie revuluție, trebuie să spuie la „Ultime știri". Unde mi-e gazeta? (merge la masă, ia gazeta, își aruncă ochii pe pagina a treia și dă un țipăt) A!
EFIMIȚA: Ei!

LEONIDA (pierdut): Nu e revuluție, domnule, e reacțiune; ascultă: (citește tremurând) „Reacțiunea a prins iar la limbă. Ca un strigoi în întunerec, ea stă la pândă ascuțindu-și ghearele și așteptând momentul oportun pentru poftele ei antinaționale… Națiune, fii deșteaptă!" (cu dezolare) Și noi dormim, domnule!

EFIMIȚA (asemenea): Cine strică, soro, dacă nu mi-ai citit gazeta de cu seara!

(Zgomot tare)

LEONIDA (prăpădit): Și pe mine mă știu toți reacționarii că sunt republican, că sunt pentru națiune.

EFIMIȚA (tremurând și începând să plângă): Ce-i de făcut, soro?

LEONIDA (stăpânindu-se ca să-i facă curaj): Nu te speria, Mițule, nu te speria...

(Salve și chiote foarte apropiate)

EFIMIȚA: Iute, soro, pune mâna.

(Amândoi trag cearșafurile din paturi în mijlocul casii, golesc dulapul, scrinul, și fac două legături mari; apoi baricadează ușa cu paturile și cu mobilele)

LEONIDA (lucrând): Mergem la gară pân dosul Cișmegiului, și plecăm până-n ziuă cu trenul la Ploiești… Acolo nu mai mi-e frică: sunt între ai mei! republicani toți, săracii!

(Zgomot și mai aproape)

EFIMIȚA (îngrozită, oprindu-se din lucru și ascultând): Soro! soro! auzi dumneata? Zavragiii vin încoace!

LEONIDA (asemenea): Auz... (tremură) Și cum sunt eu deocheat, drept aicea vin, să ne dărâme casa.

EFIMIȚA (îndoindu-se de genuchi și înecându-se): Nu-mi spune, soro, că mor!

LEONIDA: Fă iute, iute!

(Zgomotul și mai aproape; Leonida cade-n genuchi)

EFIMIȚA: Soro, mor! a intrat în ulița noastră...

LEONIDA: Stinge lampa!
(Cocoana suflă iute în lampă; zgomotul este sub ferestre. Amândoi sunt trăsniți. O pauză, zgomot și apoi câteva bătăi în ușa d-afară)
EFIMIȚA (șoptind): Sunt la ușă.
LEONIDA (asemenea): Atât mi-a fost!... Nu te mișca. (bătăile se repetă mai tare; zgomotul s-a cam depărtat). Să ne ascundem în dulap...
EFIMIȚA: Să lăsăm calabalâcul și să sărim pe fereastră...
LEONIDA: Dar dacă or fi intrat în curte?
(Bătăile în ușă se îndesesc cu nerăbdare; zgomotul se depărtează mereu)
UN GLAS DE FEMEIE (d-afară): Dar asta, comedie!
EFIMIȚA (cu uimire, plecându-se spre ușă s-asculte): 'Ai?
LEONIDA (oprind-o): St! nu te mișca!
(Pumni tari în ușă; zgomotul și mai departe)
GLASUL (d-afară): Ei! Doamne! (strigând) Coniță!
EFIMIȚA (uimită): E slujnica, Leonido, Safta.
(Chiotele și împușcăturile d-abia se mai aud foarte departe)
LEONIDA: St! parcă s-a mai depărtat zavera!
(Bătăi desperate în ușă)
GLASUL (d-afară): Deschide, cocoană, să fac focul. (o pauză. Leonida și Efimița ascultă uimiți, neștiind ce să crează) Vai de mine! nu-i bună asta! a pățit boierii ceva!
EFIMIȚA: E Safta... (vrea să meargă la ușă)
LEONIDA (oprind-o): St! nu deschide o dată cu capul!
EFIMIȚA (nemaiputând răbda și zmucindu-se): Trebuie să deschiz, soro, că-ncepe dobitoaca să țipe și-i mai rău: ne dă de gol la zavragii!
(Bătăi din toate puterile în ușă)
LEONIDA (comprimându-și inima și cu un ton de supremă resignare): Deschide!
EFIMIȚA (mergând în vârful degetelor la ușă,

întreabă cu gura jumătate): Cine e?

GLASUL (d-afară): Eu, cocoană; am venit să fac focul.

EFIMIȚA (stă un minut la îndoială, apoi se hotărăște și, dând în lături baricada, deschide și cu glasul alertat): Haide, intră.

(în odaie e întunerec. Coana Efimița ține piept Saftii la ușă)

SCENA V

EFIMIȚA (mișcată, cu tonul misterios): Ce-i afară, Safto ?

SAFTA (care a intrat cu un braț de lemne): Bine, cocoană, ce să fie! Da' pân-acuma n-am putut închide ochii: toată noaptea a fost masă mare la băcanul din colț; acu d-abia s-a spart cheful. Adineaori a trecut p-aici vreo câțiva, se duceau acasă pe două cărări; era și Nae Ipingescu, ipistatul, beat frânt; chiuia și trăgea la pistoale... obicei mitocănesc.

LEONIDA (nedomirit): Ce obicei?

SAFTA: Știi, a făcut oamenii chef, c-aseară a fost lăsata-secului.

EFIMIȚA (înseninându-se și prinzând limbă, către Leonida cu umor): A fost lăsata, secule!

LEONIDA (îmbărbătat): Ei vezi ? (plin de triumful teoriei) Tot vorba mea, domnule! Omul, bunioară, de par egzamplu, dintr-un nu-știu-ce ori ceva, cum e nevricos, de curiozitate, intră la o idee; a intrat la o idee? fandacsia e gata; ei! și după aia, din fandacsie cade în ipohondrie. (către cocoana) Văzuși?

EFIMIȚA (cu chef): Ei! soro! parcă ziceai că nu e voie de la poliție să se dea cu pistoale în oraș ?

LEONIDA (sigur): Apoi bine, nu vezi dumneata că aici a fost chiar poliția în persoană...

EFIMIȚA: Ei, bobocule, apăi cum le știi dumneata toate, mai rar cineva! (aprinde lampa)

(Amândoi sunt foarte veseli. Safta rămâne încremenită văzând răsturnarea odăii)

Cortina

Table of Contents

Conu Leonida față cu reacțiunea
SCENA I
SCENA II
SCENA III
SCENA IV
SCENA V

Table of Contents

Conu Leonida față cu reacțiunea 2
SCENA I 3
SCENA II 8
SCENA III 9
SCENA IV 11
SCENA V 15